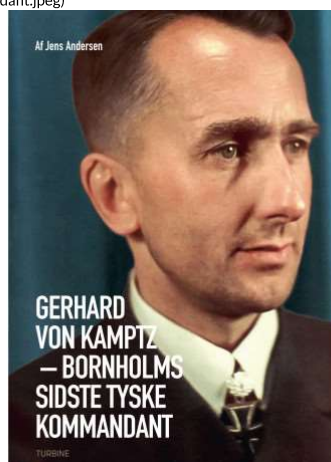

Gerhard von Kamptz – Bornholms sidste tyske kommandant

(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/6216/2911/4758/bornholms-sidste-kommandant.jpeg>)

(<https://www.krigsvidenskab.dk/application/files/6216/2911/4758/bornholms-sidste-kommandant.jpeg>)

()
Jens Andersen: *"Gerhard von Kamptz – Bornholms sidste tyske kommandant"*. Turbine. 2021. 238 sider; rigt illustreret. Pris kr. 249,95

Rating: 4

Mange danskere er bekendt med, at besættelsestidens sidste tyske kommandant på Bornholm var gal. Udover dette så ved de ikke ret meget mere om den pågældende. Folk med lidt mere indsigt har måske opfattet, at kommandanten stod i en meget vanskelig situation, at han stort set handlede korrekt, men at udviklingen omkring de sovjetiske bombninger af Bornholm samt den senere sovjetiske besættelse af øen i grunden skyldtes andre forhold.

Historikeren Jens Andersen har sat sig for at få en bedre belysning af hovedpersonen bag hændelserne på Bornholm i maj 1945, Kapitän zur See Gerhard von Kamptz. Hvem var han, hvilken baggrund havde han, og hvad blev der af ham? Forfatteren har foretaget et prisværdigt og grundigt arbejde for at følge ham, og bogen giver den første dækkende beskrivelse. Læseren bliver bekendt med hans opvækst, hans delvis militære skolegang, hans uddannelse og tjeneste i Reichsmarine og hans senere tjeneste i Kriegsmarine. Efter krigen kom han i sovjetisk fangenskab, og han blev først løsladt i 1954.

Efter læsning af bogen står det klart, at personen Gerhard von Kamptz var meget værre end sit rygte. Han var ikke en fremragende søofficer. Han fik alle de dårlige og middelmådige jobs, men han fik efterhånden opbygget en vis erfaring og rutine i at løse opgaver som styrkechef blandt Kriegsmarines mindre minestrygere. Herunder blev han involveret i "Unternehmen Weserübung" fra den 9. april 1940, og han hjalp med til at besætte Esbjerg havn. Senere, da tyskerne angreb Benelux-landene og Frankrig, lå hans lille flådestyrke klar i Kanalområdet, og da Frankrig lidt senere faldt, så rykkede han til Brest med den ene halvdel af sin styrke.

Han kom til Middelhavet i 1942, og her skulle han løse en række opgaver med materiel, som var blevet erobret eller overtaget af Kriegsmarine. Han gik lidt hårdhændet til værks, men han løste normalt sine opgaver til de overordnede tilfredshed. Det ændrer ikke på at, han var en underlig, stivsindet søofficer. Hans middelmådighed blev støttet af "paragrafrytteri", og oven i dette var han begejstret nazist. Han havde en underlig evne til at være til stede, når der skete et eller andet afgørende. Blandt andet var hans lille flådestyrke tæt på at blive involveret i befrielsen af den tilfangetagne Mussolini i 1943. Fra Middelhavsområdet kom han til et job som Kapitän zur See og chef for Kriegsmarines minestrygningskole. Det foregik på den marinekaserne, som blev opført til den kejserlige tyske marine i 1905–1907 i Sønderborg. Samme kaserne blev efterfølgende brugt af hærens sergentskole. Herfra blev han afdelingschef på en "partiskole" under den tyske marinestab på hotel Kaiserhof i Kühlungsborn vest for Warnemünde. Nazipartiet mente, på dette tidspunkt af krigen, at Wehrmacht trængte til partiskolede officerer, som kunne holde kampmoralen og partidisciplinen i hævd. Lidt i stil med politiske kommissærer i Sovjetunionen.

Hos Grossadmiral Dönitz fik von Kamptz prædikat af at være den partitro søofficer, som med en fast hånd kunne løse forhåndenværende problemer. Da Dönitz i begyndelsen af 1945 måtte påbegynde evakueringen af Østpreussen af mere end 2 millioner mennesker, så fik han brug for en effektiv kommandant på Bornholm, som hørte under Kriegsmarine under "Admiral westliche Ostsee" i Kiel. Han pegede på den 42-årige Gerhard von Kamptz. Der var allerede en kommandant på Bornholm, den 61-årige Fregattenkapitän (af reserven) Robert Moraht. Han havde et udmærket samarbejde med amtmanden på Bornholm, Poul Christian von Stemann.

Von Kamptz dukkede på grund af dårligt vejr først op på Bornholm den 4. marts 1945, og dagen efter mødtes han med amtmand von Stemann. Amtmandens karakteristik af von Kamptz var fra første færd: Han er både ondsindet og dum!

Den nye kommandant lader Moraht forblive på øen, mens von Kamptz selv tager til København, dels for at mødes med Dr. Werner Best og dels for at drøfte forsvaret af Bornholm med repræsentanter fra de dele af Wehrmacht, som har ansvaret for forsvaret af Sjælland og øerne.

Hermed er der så lagt op til situationen omkring krigens afslutning, hvor von Kamptz kun måtte overgive sig til de britiske styrker. I mellemtiden evakuerede tyskerne alt, hvad de kunne fra øst, og en stor skare mennesker – både flygtninge og militære styrker – havnede af forskellige årsager på Bornholm. Herefter fulgte de sovjetiske bombninger og den sovjetiske besættelse af øen. Gerhard von Kamptz blev efterfølgende ført til Kolobrzeg (Kolberg) til møde med de sovjetiske styrker, og indledningsvis i sit fangenskab fik han af russerne tilbud om at blive chef for den enhed, som skulle varetage minerydning i Den finske Bugt efter fredsslutningen. Som erklæret nazist ville han ikke hjælpe russerne, og han blev så anbragt i forskellige lejre i de følgende otte og et halvt år.

Da han vendte hjem til Kiel, var han fortsat ivrig nazist, anlagde Hitler-overskæg og var med i diverse nynazistiske foreninger i Vesttyskland. Forfatteren kommer vidt omkring i sin beskrivelse af personen Gerhard von Kamptz. Læseren står tilbage med amtmand von Stemanns karakteristik efter det første møde: Ondsindet og dum. Den karakteristik rækker ikke. Han er i virkeligheden en ganske uinteressant og uduelig person, men skæbnen ville, at han fik en indflydelsesrig stilling i et afgørende øjeblik, og det kom til at koste bornholmerne dyrt i menneskeliv, materielle skader – og en venlig sovjetisk besættelse i knap et år. Godt, at forfatteren fik udført sin grundige research. Levnedsbeskrivelsen og de mange velvalgte illustrationer fuldender beskrivelsen Kapitän zur See Gerhard von Kamptz.

Poul Grooss, kommandør (pensioneret)

